

De waarde van de overheid volgens Robert Barro

Auteur(s):

Smulders, J.A.

*De auteur is werkzaam bij de Katholieke Universiteit Brabant.***Verschenen in:**

ESB, 82e jaargang, nr. 4113, pagina 545, 2 juli 1997

Rubriek:

Boekbespreking

Trefwoord(en):

boekbesprekingen, economische, orde

In de bundel 'Getting it right' geeft de Amerikaanse econoom Robert Barro zijn visie op de economie in vogelvucht. De markt is zijn kompas bij uitstek.

Barro's credo's

Ricardiaanse equivalentie bestaat: overheidsobligaties zijn geen netto vermogen, want burgers voorzien dat deze schuldtitels nu weliswaar rente opbrengen, maar in de toekomst zullen worden gevolgd door extra belastinglasten. De Laffer-curve werkt: hogere belastingen leiden niet tot meer overheidsinkomsten om de armen te helpen, maar maakt wel de rijken armer. Wat niet werkt is Keynesiaans beleid: iedere poging tot 'fine-tuning' is gedoemd te mislukken. Met deze uitspraken lijkt Robert Barro in zijn boek *Getting it right* het stereotype beeld van de moderne Amerikaanse econoom te bevestigen. Niet het ingrijpen door de overheid maar het instellen van het prijsmechanisme verbetert de wereld; de medemens is een rationele calculerende burger die je niets wijs hoeft te maken; iedere overheidsbemoeienis is in principe een bedreiging voor welvaart en keuzevrijheid. Alleen de sterk wiskundige manier van analyseren, die beurtelings als verfoeilijk handelskenmerk of kwaliteitswaarborg van de Amerikaanse economiebedrijving wordt genoemd, ontbreekt in Barro's nieuwe boek.

De meeste van de 33 hoofdstukjes zijn eerder verschenen als column in de *Wall Street Journal*. Dat verklaart waarom de formules of tabellen met regressie-coëfficiënten ontbreken waaraan Barro zijn reputatie ontleent. In populaire glasheldere taal en met humor hier en daar verwoordt Barro een aantal ideeën uit zijn eigen werk en dat van collega's. Zo ontstaat een lange reeks stukjes in de trant rubrieken 'Uit de vakliteratuur' of 'Abc' in *ESB*. En dus keren de roemruchte Barro-regressies ook weer terug, alleen ditmaal smeugig verwoord. Het empirische verband tussen omvang van een land en economische groei gebruikt Barro om zich af te vragen of de Balkanisering van Oost-Europa en Rusland deze landen hogere groei zal brengen. Het door Barro en Sala-i-Martin uitgewerkte concept van convergentiesnelheid geeft aanleiding tot een beschouwing over de snelheid waarmee Oost-Duitsland kan worden opgebouwd. Zelfs aan de voortschrijding dan wel afbraak van democratie in verschillende landen van de wereld waagt Barro een voorspelling, gebaseerd op het verband tussen inkomensgroei en democratisering dat hij vond in zijn regressie-analyse.

De rol van instituties

De auteur geeft zelf aan dat een thema steeds terugkeert: de rol van instituties. Het is opvallend hoe de belangstelling hiervoor zo snel toeneemt. Hoe beïnvloeden maatschappelijke organisatievormen en regels de economie? In Nederland stimuleert het programma 'Marktwerking en Deregulering' de aandacht voor deze vraag. Theo van de Klundert wijdde een compleet boek aan economische groei en instituties ¹. In internationale 'mainstream' tijdschriften vinden institutionele aspecten weer hun plaats ². Ook het hier besproken boek toont aan dat economen bruikbare dingen te zeggen hebben over instituties. De overtuigingskracht van de micro- maar ook de macro-economie stijgt door deze heroriëntatie.

Onder de vlag instituties gaat in de literatuur een grote variëteit aan maatschappelijke aspecten schuil. Ook bij Barro. Hij bekijkt allereerst instituten die de maatschappij ten dienst zouden moeten staan zoals de centrale bank, de (Amerikaanse) president en zijn adviesraad. Steeds is de hamvraag of deze hun werk goed doen dan wel zich teveel bemoeien met de economie. Centrale bankiers en Clintons economisch adviseurs dienen volgens Barro geen verstand van macro-economie te hebben, zodat ze niet op het idee komen om de werkloosheid via oplopende inflatie te bestrijden. Op lange termijn ligt immers de werkloosheid vast en resulteert alleen hogere inflatie. Bovendien kan Barro op een eenvoudige manier aantonen dat economisch beleid nauwelijks invloed heeft op de economie. Het zou dus verspilling zijn om goede macro-economen in te zetten voor beleidsadvies.

Macro-econoom Barro doet zelf in het boek weinig anders dan beleidsadvies geven. Hij heeft een duidelijke mening over institutionele vernieuwingen als het invoeren van een nieuw schoolstelsel in de VS, veranderingen in het drugsbeleid en het kartelbeleid. Barro zal zijn eigen adviezen waarschijnlijk geen verspilde moeite vinden omdat ze pleiten voor minder overheidsingrijpen. Het Amerikaanse schoolstelsel is gebaat bij meer particuliere scholen die de slecht functionerende openbare scholen beconcurreren en dwingen hogere kwaliteit te bieden. Over kredietrestricties van kansarme scholieren en maatschappelijke problemen wordt niet gerept, wat telt is de tucht van de markt. Ook voor drugsbeleid geldt: meer markt. Legalisering van drugshandel is de beste oplossing. De huidige kunstmatige schaarste gaat gepaard met overwinsten die roofzucht en criminaliteit uitlokken. Legalisering zal Noord- en Zuid-Amerikaanse criminelen en terroristen van hun inkomen beroven en deze categorieën economische subjecten doen uitsterven.

Toch hoeft zelfs voor Barro overheid of staat zich niet overal terug te trekken, al was het alleen maar om de amusementswaarde die bijvoorbeeld een koningin of een ruimtevaartprogramma heeft voor de maatschappij. Een serieuzere rol voor de overheid is het verzorgen van infrastructuur. Op grond van Barro's artikel uit 1990 zou de lezer kunnen verwachten dat de schrijver pleit voor het vergroten van infrastructurele investeringen als het instrument om de groei te bevorderen³. Maar opnieuw geeft Barro aan dat overheid hier niet teveel moet ingrijpen: hij wijst op studies die vinden dat het rendement op infrastructurele investeringen nauwelijks hoger is dan op andere investeringen.

De enige instituties die volgens Barro onschatbare waarde hebben zijn eigendomsrechten, politieke stabiliteit en betrouwbaarheid van de overheid. De klassieke rol van de overheid dus. Zo blijkt dat hij eigenlijk een heel enge definitie van instituties hanteert: het gaat hem om de keuze tussen overheid en markt, en het enige criterium is efficiëntie. In de ideale situatie houdt de overheid belastingen laag en laat ze de markt functioneren. Allerlei instituties in de zin van moreel gedrag en sociale verantwoordelijkheid blijven daarmee buiten beeld, evenals de afruil tussen efficiëntie en rechtvaardigheid.

Grasduinen in de feiten

Om zijn ideeën te ondersteunen grasduint Barro uiterst selectief in de feiten. Zo laat hij zien dat verlaging van de hoogste belastingschijf in de VS ertoe heeft geleid dat de hoogste half procent in de inkomensverdeling meer belasting is gaan betalen. Kortom, Laffer had gelijk. Gemakkelijk wordt de indruk gewekt dat dus belastingverlaging altijd gunstig is. Zorgen over inkomensverdeling, laat staan inkomensoverdrachten, worden gemakkelijk weggepraat: hogere belastingen zorgen voor minder inkomensongelijkheid door de rijken arm te maken en voor minder belastinginkomsten. Het kan toch niet de bedoeling zijn om mensen met lagere inkomens tevredener te maken door de rijken kaal te plukken zonder dat de armen daar materieel beter van worden.

Als harde cijfers tegen Barro's intuïtie of ideologie ingaan, weet hij er wel een draai aan te geven. Uit zijn empirisch onderzoek blijkt dat een verhoging van de inflatie met 10 procentpunten leidt tot een verlaging van de groei met slechts 0,2 procentpunt. Vervolgens rekent hij net zolang totdat dit een formidabele aanslag op de welvaart lijkt. Als Groot Brittannië vanaf de jaren zestig niet minder dan tien van zulke beleidsfouten had weten te voorkomen die ieder over een periode van dertig jaar 0,2 meer jaarlijkse groei hadden opleverd, dan was het nu het rijkste land van de wereld ...

Het boek is dus sterk gekleurd door de persoonlijke opvattingen van de auteur. Dat mag omdat het columns zijn. Ik vraag me wel af voor wie dit boekje nu, behalve (af en toe) leuk, ook werkelijk interessant is. Voor Nederlandse lezers zijn de meeste hoofdstukken wel erg Amerikaans. Voor onderzoekseconomen is er toch maar weinig nieuws en voor beleidseconomen is het allemaal erg ongenueanceerd. Heeft de uitgever erop gerekend dat de naam van Barro automatisch een kassucces oplevert? Wel kunnen studenten economie door dit werk overtuigd raken van het nut en vooral de brede toepasbaarheid van macro-economie. Hun docenten vinden er provocerende toepassingen van de theorie waarmee ze in de collegezaal de blits kunnen maken.

R.J. Barro, *Getting it right; markets and choices in a free society*, MIT Press, Cambridge MA, 1996

¹ Th. van de Klundert, *Groei en Instituties, over de oorzaken van economische ontwikkeling*, Tilburg University Press, 1997.

² Zie bijvoorbeeld Sethi en Somanathan, The evolution of social norms in common property resource use, *American Economic Review*, 1996, blz. 766-788; Besley en Coate, An economic model of representative democracy, *Quarterly Journal of Economics*, 1997, blz. 84-114; Bilodeau en Slivinski, Toilet Cleaning and Department Chairing, volunteering a public service, *Journal of Public Economics*, 1996.

³ R.J. Barro, Government spending in a simple model of endogenous growth, *Journal of Political Economy*, 1990, blz. 103-125.